

E

1902 okt. 28

Széll Kálmán miniszterelnök átirata Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az „amerikai akcióban előfordult indiszkréció” tárgyában indított nyomozás ügyében¹

VKM eln. 1913 : 339 I/782 fasc., 166/902 (3915)

Magyar Királyi Miniszterelnök

4150. szám

M. E.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Folyó évi augusztus hó 28-án 3273. és szeptember hó 9-én 3397. sz. a. kelt átirataimmal volt szerencsém Nagyméltóságodat felkérni, méltóztassék az amerikai akcióban előfordult indiszkréció szerzőjét, a tudomásunkra jutott újabb adatok alapján, tovább kutattatni, s az eredményt velem annak idején közölni. Volt is szerencsém rövid úton értesülni, hogy Nagyméltóságod erélyesen méltóztatik nyomoztatni. Újabban azonban a közös külügyminiszter úr ez ügyben ismét hozzám fordult, s így szüksége merült fel annak, hogy a nevezett miniszter úrnak közelebb választ adjak, miért is van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék a vizsgálat folyásáról és mostani állásáról engem értesíteni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapesten, 1902. évi október hó 28-án

Széll s. k.

F

1902 nov. 3

Krecsényi Kálmán detektívőrnök, budapesti ker. kapitány Molnár kultuszminiszteri tanácsoshoz intézett nyomozati jelentése a pittsburgi „Slovenský Dennik”-ben megjelent bizalmas természetű miniszteri átirattal kapcsolatban¹

VKM eln. 1913 : 339 I. 782 fasc., 166/1902 (3915)

Méltóságos Uram!

Az Amerikába kivándorolt magyar honosok lelki gondozása tárgyában, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr Öexcellenciája által kiadott bizalmas természetű átirattal ismeretlen egyén által elkövetett indiszkréció tárgyában megejtett puhatolódzások során eddigelő következő eredményre jutottam:

A kérdéses bizalmas természetű átirat Ambrosy Antal, a „Slovenski Dennik” szerkesztőségének New Yorkban székelő titkársa kezeihez lett beküldve, s innen került az Pittsburgba Rownianekhez, a nevezett lap szerkesztőjéhez.

Az idemellékelt és Amerikában az átirat fényképmásolatáról készített másolat kefelevonatan a javítás nem látható; eszerint az ellopott és a fényképfelvételnél használt példány nem volt kijavítva, amely körülmény véleményem szerint összefüggésbe hozható a minisztérium

¹ Az irat 1956 őszén a VKM levéltári anyagának kiegészékor elpusztult.

könyomdájában alkalmazva volt Achleitner János eltűnésével. A kérdéses átirat ugyanis legelsőbbben Achleitner János kezén fordult meg, s midőn ezen az alapon gyanúba vététt, oly feltűnő izgatottságot tanúsított, amely csakis a felelősségrevonástól való félelemnek tulajdonítható; ezek után pedig hivatalában többé nem is jelentkezett, hanem a megejtett puhatolózdás adatai szerint Amerikába ment volna, ahol Eckmayer Frigyes nevű mostohatestvére szintén könyomdász.

Amerikából vett bizalmas értesülés szerint az ottani pánszlávizmus vezetősége, a Miniszter úr Öxellenciája által kibocsájtott bizalmas átirat folytán üldöztetés címén panaszt emelt magas m. kir. kormányunk ellen az Egyesült Államok kormányánál, és panasza támogatására a „Slovenski Dennik” idecsatolt szeptember 25-i számát angol nyelven is kiadta, és ebben közölte az átirat angol fordítását. Az Amerikai Egyesült Államok kormánya az átirat hitelessége iránt kétségét fejezte ki, mire Rownianek az ellopott átiratot átadta az Egyesült Államok kormányának, és így ezen ellopott átirat jelenleg, az Egyesült Államok külügyminiszterénél van Washingtonban.

Mint figyelemre méltó és puhatolás tárgyát képező ügygel kapcsolatosnak látszót csatolom, mintegy hat héttel ezelőtt megjelent egyik New York-i esti lap cikkét, melyben bizonyos Hevesi Zoltánné Irma azt panaszolja, hogy férje tőle megszökött, és szökevény férje a magyar kormánytól titkos okiratot lopott és adott el az amerikai tótoknak. Ezen állítólagos Hevesi Zoltán kiléte azonban, ez ideig megállapítható nem volt.

Tisztelettel megjegyzem, hogy ezen ügyben a puhatolózdás Amerikában, magában Pittsburgban tovább folyik, s azok eredményét, amint értesítést kapok, Méltóságoddal azonnal közölni fogom.

Egyebekben fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem kijelentését, amellyel vagyok

Budapesten, 1902. nov. 3-án

Méltóságodnak

készséges hive:
Krecsányi Kálmán s. k.
ker. kapitány, detektívőnök

G

[1903 jan. 12—15]

Az 1903. jan. 12—15. között az „amerikai akció” tárgyában tartott miniszterelnökségi értekezlet számára összeállított bizalmas kiadvány a kivándorolt szlovákok körében indítandó sajtó-propagandáról¹

ME 1903 — XVI — 71
(Nyomtatvány)

Nemzetiségi akció céltudatos és eredményes irányításának egy további és az előbbieknél nem kisebb fontosságú eszközét képezi a sajtó kérdésének helyes megoldása.

Köztudomású dolog, hogy a mai előhaladott korban, amidőn jóformán mindenki olvas újságot és különösen Amerikában, milyen nagy hatalom a sajtó, mert az, rendeltetéséhez képest

¹ A közölt részlet „Az idegenbe vándorolt magyar honosok nemzeti gondozása. Amerika.” című bizalmas kiadvány második (B. a tót ajkú kivándorlottak) füzetének 17—20. lapjain jelent meg.